

coMiesięcznik

Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS - Lipiec 2025

ICOMOS POLSKA

Szanowni Państwo

„coMiesięcznik” – biuletyn informacyjny PKN ICOMOS ma służyć realizacji priorytetowego zadania naszej organizacji jakim jest dostarczanie informacji na tematy konserwatorskie. „coMiesięcznik” jest skierowany do całego polskiego środowiska konserwatorskiego, rozpowszechniając bieżące informacje na temat wydarzeń i spraw związanych z ochroną zabytków. „coMiesięcznik” prezentuje informacje dostarczone przez członków PKN ICOMOS oraz środowisko konserwatorskie. Informacje mają formę krótkich notek, uporządkowanych w najprostszy sposób. Prosimy Państwa o przesyłania krótkich notek o wszelkich konferencjach, publikacjach i wydarzeniach, które mogą zainteresować środowisko konserwatorskie na adres:

biuletyn.pknicomos@gmail.com

Redakcją i oprawą graficzną biuletynu zajmuje się Pan Jakub Andrzejewski.

W imieniu Prezydium PKN ICOMOS
Bogusław Szmygin

Informacje

Akademia Konserwatorska PKN ICOMOS za nami

Akademia odbyła się w Zielonej Górze w dniach 2-4 lipca.

Została poświęcono praktycznym problemom współczesnej konserwacji i ochrony dziedzictwa, które często rodzą wątpliwości i stają się przedmiotem intensywnych debat.

Szczególne miejsce poświęcone zostało tematyce prowadzenia prac remontowo-konserwatorskich w zabytkach – od współpracy z projektantami, wykonawcami, przedstawicielami samorządów, po kontakty z inwestorami i organizacjami pozarządowymi.

Uczestnicy Akademii mieli okazję poznać konkretne przypadki i realizacje konserwatorskie, które zostały zaprezentowane przez zaproszonych ekspertów.

Wspólna analiza i wymiana doświadczeń umożliwiła merytoryczną dyskusję oraz pozwoliła wypracować wspólne wnioski.

Więcej informacji i co przewidywał program w linku poniżej:

<https://www.icomos-poland.org/files/151/Akademia-Konserwatorska/503/Akademia-Konserwatorska-program30062025.pdf>

Akademia Konserwatorska to ważna platforma wymiany wiedzy i refleksji nad wyzwaniami, jakie niesie praktyka ochrony zabytków we współczesnym świecie.

Akademia odbyła się na zaproszenie Lubuskiej Wojewódzkiej Konserwator Zabytków dr Barbary Bieliniś-Kopeć i odbyła się pod patronatem honorowym Prezydenta Miasta Zielonej Góry Marcina Pobierawskiego, za co serdecznie dziękujemy.

Dziękujemy również wszystkim prelegentom.

Zapraszamy wojewódzkich i samorządowych konserwatorów do udziału i współpracy przy organizacji kolejnych Akademii i Szkół Letnich organizowanych przez Polski ICOMOS - już niebawem tegoroczna XI Szkoła Letnia odbędzie się w Poznaniu w dniach 27-29 sierpnia.

Zdjęcia z Akademii w poście na stronie:

<https://www.facebook.com/share/p/1JMxYDQhHG/?mibextid=wwXlfr>

Informacje

Florence in November 2025

ICOMOS ISC Water Heritage Meeting – 24–25 November 2025

This international meeting will take place at our Palazzo Coppini venue, as part of our MoU with ICOMOS. Please find the concept note attached.

<https://www.palazzocoppini.org/>

ICOMOS Cultural Tourism Committee Board Meeting – Morning of 26 November 2025

We are hosting an operational meeting with the Board of the ICOMOS Cultural Tourism Committee (to be transparent with you, they are exploring how to cooperate with Life Beyond Tourism practices to contribute to the dissemination and application of the principles in the ICOMOS ICTC 2022 Cultural Tourism Charter).

“STUPORE – 1945–2025: From the Metal of War to the Metal of Peace” - Unveiling ceremony – Afternoon of 26 November 2025 (4.00 PM)

We warmly invite the entire ERASMUS accessibility & inclusivity group to attend this meaningful ceremony, which marks the 50th anniversary of the commitment of our Founder and President Emeritus, Paolo Del Bianco, to promoting cultural heritage as a tool for dialogue and peace in World Heritage Sites. The ceremony will include the official presentation of the International Appeal “Heritage for Building Peace”, which we will gladly share personally with you in advance.

The event will be attended by numerous experts from our international network, making it a valuable opportunity for exchange and visibility within the broader heritage and cultural diplomacy community.

<https://www.lifebeyondtourism.org/1945-2025-from-the-metal-of-war-to-the-metal-of-peace/>

The World in Florence – 5th Edition 27–28 November 2025 | Theme: Heritage: Peace & Move

This event will feature a series of international discussion tables focused on case studies in heritage management and responsible tourism that foster intercultural dialogue and inclusion between visitors and local communities.

Your contribution – as members of the ERASMUS accessibility & inclusivity group and of cultural heritage in general – would be highly valued.

<https://www.lifebeyondtourism.org/twif2025/>

Storytallathon 2025 – Afternoon of 28 November 2025

This session will present cultural narratives and itineraries developed by students from our university partners. While it may be late to involve students from the your universities this year, we are still open and happy to welcome any last-minute interest.

<https://www.lifebeyondtourism.org/storytallathon-2025/>

Share your Views on the Future of the Heritage Field and ICOMOS' Role in It!

ICOMOS

As we celebrate ICOMOS' 60th anniversary and focus on the theme of Preparedness, in line with the Triennial Scientific Plan (TSP) 2024-2027, we invite you to give us a few minutes of your time to reflect on the future of the heritage field over the next 15 years - and on the role of ICOMOS, as a global organisation within it!

The ICOMOS Board's Task Team 'A Spot on the Horizon' hopes this survey will inspire you to share your thoughts in support of our collective effort to ensure that ICOMOS remains prepared to respond to emerging needs and challenges in the cultural heritage field. Your perspective matters!

The survey consists of open-ended questions. Responses will remain confidential and will be used only in aggregated and anonymised form. We would be grateful to receive your answers by 7 September to include them in our first report. Submissions received after this date are still very welcome and will be considered at later stages of the process

Click here to access the questionnaire:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd1Yh2XXOZoVFbsf1Vah5TaGEwdM2n8loNhS4eI0ZY1ZO3URQ/viewform>

If you have trouble opening the link, we can send you a PDF version. Please contact us at: horizon2024@icomos.org

KOMISJE

Komisja Ogrodów Historycznych i Krajobrazu Kulturowego

Zebranie wyborcze Komisji Ogrodów Historycznych i Krajobrazu Kulturowego
PKN ICOMOS w Warszawie

Polski Komitet Narodowy
Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków
ICOMOS-POLSKA

Zebranie wyborcze Komisji Ogrodów Historycznych i Krajobrazu Kulturowego PKN ICOMOS

Biurow sekretariatu PKN ICOMOS,
Łazienki Królewskie w Warszawie
1 lipca 2025 r., godz. 18:00

1 lipca 2025 roku w biurze sekretariatu PKN ICOMOS w Łazienkach Królewskich w Warszawie oraz równolegle na platformie Microsoft Teams odbyło się spotkanie wyborcze członków Komisji Ogrodów Historycznych i Krajobrazu Kulturowego Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS.

W wyniku głosowania jawnego, większością głosów członków ustalono następujący skład wewnętrznego prezydium Komisji:

- mgr Barbara Werner – przewodnicząca,
- dr inż. Anna Majdecka-Strzeżek – zastępczyni przewodniczącej,
- mgr inż. arch. Jacek Kuśmierski – sekretarz.

Podczas zebrania omówiono także kierunki przyszłych działań Komisji. W toku dyskusji członkowie sformułowali szereg postulatów i propozycji, które mają stanowić podstawę dalszej aktywności. Podkreślono konieczność budowania autorytetu Komisji poprzez działania, które uczynią ją rozpoznawalną w środowisku zawodowym jako organizację ekspercką i opiniotwórczą, aktywnie uczestniczącą w debacie publicznej. Wskazano również na potrzebę tworzenia wspólnych inicjatyw tematycznych – zaproponowano mechanizm umożliwiający każdemu członkowi zgłaszanie istotnych zagadnień oraz angażowanie innych w ich wspólne opracowanie. Zasygnalizowano konieczność stworzenia platformy, najlepiej cyfrowej, służącej wymianie wiedzy, informacji i kontaktów między specjalistami. Zwrócono także uwagę na potrzebę skoncentrowania działań na zagadnieniach o charakterze ogólnym, systemowym, międzynarodowym i interdyscyplinarnym, z równoczesnym dążeniem do nawiązywania partnerstw z różnymi instytucjami. Podkreślono znaczenie wzmocnienia działań krajowych oraz integracji wewnętrznej, rozumianej jako zacieśnienie współpracy i lepsze wzajemne poznanie się członków Komisji, co ma stanowić fundament dla kolejnych inicjatyw. Temat ten będzie kontynuowany na kolejnych zebraniach Komisji. Przewodnicząca Komisji w najbliższym czasie opracuje propozycję planu działań, którą przedstawi członkom do dalszej dyskusji i omówienia.

Na zakończenie dr Andrzej Michałowski odniósł się do historii Komisji, dotychczasowej działalności oraz głównych kierunków jej działania. Wspomniał również o prof. Edwardzie Bartmanie jako osobie szczególnie zasłużonej dla jej funkcjonowania. Zwrócił uwagę, że w przeszłości potrzeby i podejmowane działania były inne niż obecnie, więc pogratulował członkom Komisji twórczej dyskusji i wymianie różnorodnych poglądów.

Konferencje

32. konferencja Polsko-Niemieckiej Grupy Roboczej

ds. Historii Sztuki i Konserwacji Zabytków

04. –06. grudnia 2025 r. Europa-Universität Viadrina w Frankfurcie nad Odrą /
Collegium Polonicum w Słubicach

O aktualności ruin w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości

Zainteresowanie opuszczonymi, niszczącymi konstrukcjami budowlanymi wydaje się być niezwykle starym zjawiskiem. Świadczą o tym przykłady turystyki archeologicznej od czasów starożytnych. W pewnych okresach kontemplacja ruin odgrywała formacyjną rolę w kulturze europejskiej, o czym świadczą malarskie wizje Paniniego, Piranesiego, C.D. Friedricha, pompejańskie salony i sztuczne ruiny w ogrodach europejskich rezydencji.

W późnym modernizmie, zwłaszcza w następstwie „spatial turn”, ruina powraca jako metafora nieprzewidywalności. Tym razem nie oznacza ona przede wszystkim trwałości i ponadczasowości tego, co imperialne lub wzniosłe. Funkcjonuje raczej –zgodnie z przyspieszeniem wydarzeń na świecie –jako symbol „płynnej nowoczesności”, transformacji technologicznych i społecznych, redukcji infrastrukturalnych i niszczycielskiej przemocy wojen. Podczas gdy ochrona zabytków w krajach zachodnich zajmuje się prawną ochroną dworców kolejowych, kompleksów przemysłowych, koszar, kościołów, a ostatnio nawet domów towarowych, które utraciły swoją funkcję, coś innego dzieje się poniżej poziomu kontroli instytucjonalnej.

Otóż procesy rozpadu już dawno stały się źródłem fascynacji w ramach globalnego trendu „Urbex” (urban exploration). Specyficzna aura współczesnych ruin postrzegana jest jako wyraz „autentyzmu” i jako antyteza dla wszechogarniającej ekonomizacji dóbr kultury. Wejście do opuszczonych kompleksów budowlanych, często nielegalne, to szczególny rodzaj fizycznego doświadczenia atmosfery. Doświadczenia utrwalanego fotograficznie i rozpowszechnianego wśród odpowiednich społeczności za pośrednictwem mediów społecznościowych. Poza materialnym wymiarem rzeczywistości, temat ruin jest również wykorzystywany przez wirtualne gry i przemysł rozrywkowy: Filmy i gry generowane przez sztuczną inteligencję dostarczają pożądaných, post apokaliptycznych scenariuszy na zamówienie. Podsumowując, ruina staje się metaforą stanu naszej planety w epoce antropocenu.

Kraje Europy Środkowo-Wschodniej były i niestety nadal są w szczególnym stopniu konfrontowane z ruinami wojennymi. W związku z tym temat ten stanowi motyw przewodni tegorocznej konferencji Grupy Roboczej Polskich i Niemieckich Historyków Sztuki i Konserwatorów Zabytków.

Celem konferencji jest prezentacja badań porównawczych, analizujących temat na różnych odcinkach czasu i przestrzeni, tak aby zbadać wspólne lub odrębne formy refleksji nad ruinami.

Ważną rolę mogą odegrać następujące aspekty:

- Przestrzenne i czasowe odmiany refleksji nad ruinami
- Ruiny wojenne i kwestie tożsamości
- Post-transformacyjne krajobrazy rozpadu
- Atmosfera i fizyczne doświadczenie „lost places”
- Medialność i semiotyka ruin
- Wyimaginowane / dystopijne krajobrazy ruin w sztuce i kulturze popularnej.

Oprócz prezentacji tematycznych (czas wystąpienia maks. 20 min.), giełda informacyjna Grupy Roboczej oferuje forum dla prezentacji bieżących indywidualnych lub instytucjonalnych projektów badawczych (krótkie prezentacje, maks. 10 min.) dotyczących kwestii wspólnego dziedzictwa kulturowego w Europie Wschodniej.

Językami konferencji są niemiecki i angielski (ewentualnie także polski, jeśli dostępne będą środki na tłumaczenie symultaniczne).

Konferencja organizowana jest przez Katedrę Zabytkoznawstwa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we współpracy z Instytutem Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego.

Prosimy o przesłanie streszczenia swojego (niepublikowanego) wkładu (2400 znaków), krótkiego CV i szczegółów dotyczących bieżącej działalności zawodowej do 15 września 2025 r. na adres:

Uniwersytet Europejski Viadrina
Prof. Dr Paul Zalewski
Grosse Scharrnstrasse 57
15230 Frankfurt (Oder)
Adres mailowy: zalewski@europa-uni.de

**ANTIKON 2025 „Architektura ryglowa – wspólne dziedzictwo”,
22-24.09.2025 r. Ośrodek Szkoleniowo-Konferencyjny SZAFIR, w Moryniu.**

ANTIKON

Serdecznie zapraszamy do udziału w XXI Polsko-Niemieckiej Konferencji i podróży studyjnej ANTIKON 2025 „Architektura ryglowa – wspólne dziedzictwo”, która odbędzie się 22-24.09.2025 w Ośrodku Szkoleniowo-Konferencyjnym SZAFIR, w Moryniu.

Konferencja i towarzysząca jej podróż studyjna to polsko-niemieckie spotkanie na temat wspólnego dziedzictwa kulturowego, dyskusja o problemach ratowania, ochrony, popularyzacji i wykorzystania obiektów architektury ryglowej i drewnianej w Europie i na świecie. To niepowtarzalna możliwość współpracy i wymiany poglądów naukowców z praktykami problemu w Niemczech i Polsce. To również forum dyskusyjne, dzięki któremu od zniszczenia i zapomnienia uratowano już parędziesiąt obiektów architektury ryglowej i drewnianej.

Tegoroczny temat wiodący: JAK CHRONIMY ZABYTKI BUDOWNICTWA DREWNIANEGO W POLSCE I W NIEMCZACH.

W programie m.in.: panele tematyczne, sesje dyskusyjne, praktyczne warsztaty skanowania/ fotogrametrii, podróż studyjna „in situ” śladami zabytków architektury ryglowej, materiały konferencyjne, spotkania integracyjne.

Informuję, że istnieje możliwość przejazdu autokarem na trasie Szczecin - Moryń, w dniu rozpoczęcia konferencji i powrotu, na trasie Moryń - Szczecin, w dniu jej zakończenia (opcja wliczona w cenę udziału), w przypadku niepodróżowania własnym samochodem osobowym. Jeśli chcą Państwo skorzystać z tej opcji, proszę o jej zaznaczenie w karcie zgłoszeniowej.

Więcej informacji oraz szczegółowy program:

<https://antikon.org/>

Formularz zgłoszeniowy do udziału w wydarzeniu:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfk8pkiYdAHAQLaeAgoMfx3vkqvlVpyfdNPCfKxjZtSXUaXKg/viewform>

Wydarzenia i Wystawy

Odwiedź kulturę na wakacjach

Planujesz wyjazd? A może szukasz wakacyjnych inspiracji w swojej okolicy?

Polska jest pełna wyjątkowych miejsc i tradycji.

Setki wydarzeń kulturalnych, spotkania autorskie, wernisaże, półkolonie i warsztaty – to tylko część wakacyjnej oferty, jaką przygotowały instytucje kultury. Dzięki wyszukiwarce łatwo sprawdzisz, co dzieje się w wybranym terminie, w wybranej instytucji lub regionie. Niech to będą wakacje pełne odkryć – z kulturą w roli głównej! Od wyjątkowych wystaw, przez kina plenerowe, rycerskie pokazy, animacje dla najmłodszych i aktywności dla seniorów.

W naszej wyszukiwarce znajdziesz propozycje według kryteriów: miejsca, województwa, instytucje, daty w kalendarzu czy dziedzictwa UNESCO.

Na wakacjach, w czasie wolnym - kulturę regionalną możesz odkrywać każdego dnia.

To coś więcej niż miejsca, to doświadczenia, które nas kształtują.

Więcej informacji:

<https://www.gov.pl/web/kultura/odwiedz-kulture-na-wakacjach>

Już za miesiąc ruszają Dni Architektury Drewnianej 2025!

W tym roku wydarzenie potrwa dłużej – zapraszamy na dwa weekendy pełne spotkań z tradycyjnym budownictwem: 23-24 oraz 30-31 sierpnia.

Wydarzenie organizowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa wraz z partnerami po raz kolejny połączy miłośników architektury drewnianej z całej Polski. W programie znajdą się spacer, warsztaty, wykłady i pokazy, a przede wszystkim niepowtarzalna okazja do zwiedzenia na co dzień niedostępnych obiektów architektury drewnianej.

Pomysł, który zrodził się w 2023 roku w Zakopanem jako wydarzenie pilotażowe, już rok później zyskał ogólnopolski zasięg. W zeszłorocznej edycji udział wzięły 43 instytucje z 12 województw, a uczestnicy mogli odwiedzić ponad 70 drewnianych budynków – od skansenów po prywatne domy, zazwyczaj niedostępne dla zwiedzających.

W tym roku Dni Architektury Drewnianej odbędą się w 11 województwach, a udział wezmą właściciele i użytkownicy drewnianych obiektów – zarówno osoby prywatne, jak i przedstawiciele instytucji kultury, samorządów, fundacji oraz stowarzyszeń.

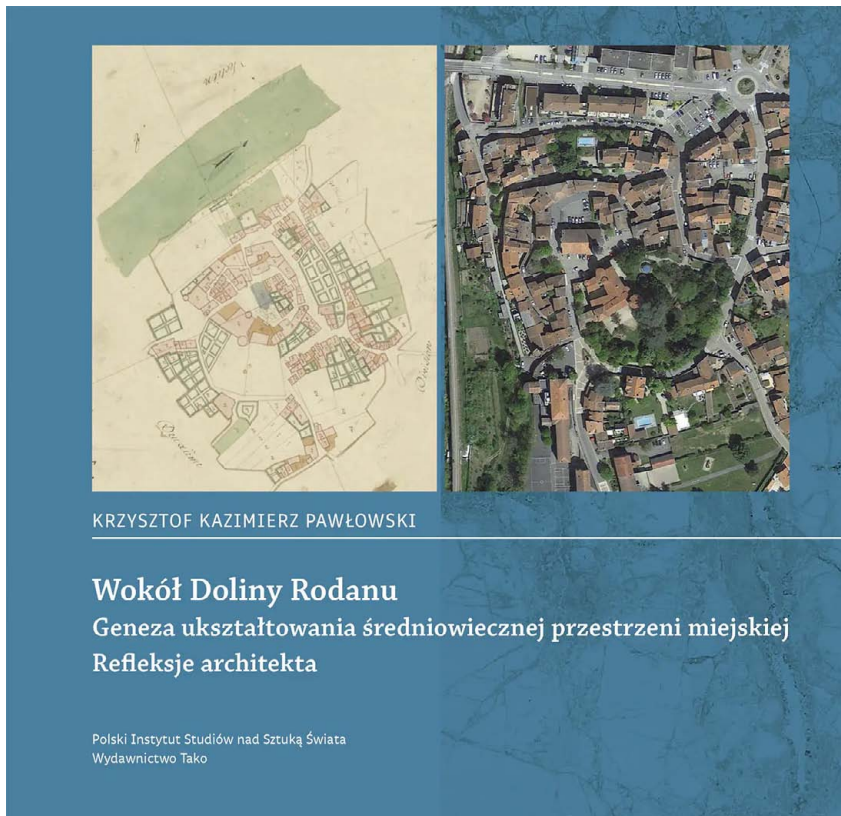
Więcej informacji oraz Lista wydarzeń regionalnych DAD 2025 na stronie:

<https://nid.pl/2025/07/31/dni-architektury-drewnianej-2025-dwie-wakacyjne-odslony-w-calej-polsce/>

PUBLIKACJE

Wokół Doliny Rodanu. Geneza ukształtowania średniowiecznej przestrzeni miejskiej. Refleksje architekta - Krzysztof Kazimierz Pawłowski

Rodan uznawany za najpotężniejszą rzekę Francji w połączeniu z Saoną zapewniał od najdawniejszych czasów najkrótszą drogę od Morza Śródziemnego do Europy Północnej, która ułatwiała przekaz cywilizacji rzymskiej, a potem chrześcijaństwa. Rola Rodanu jako jednej z kolebek cywilizacji miejskiej w Europie jest powszechnie uznawana, niemniej ta hipoteza nie znajduje wystarczającego potwierdzenia w opracowaniach dotyczących ewolucji form kształtowania przestrzeni miejskiej.

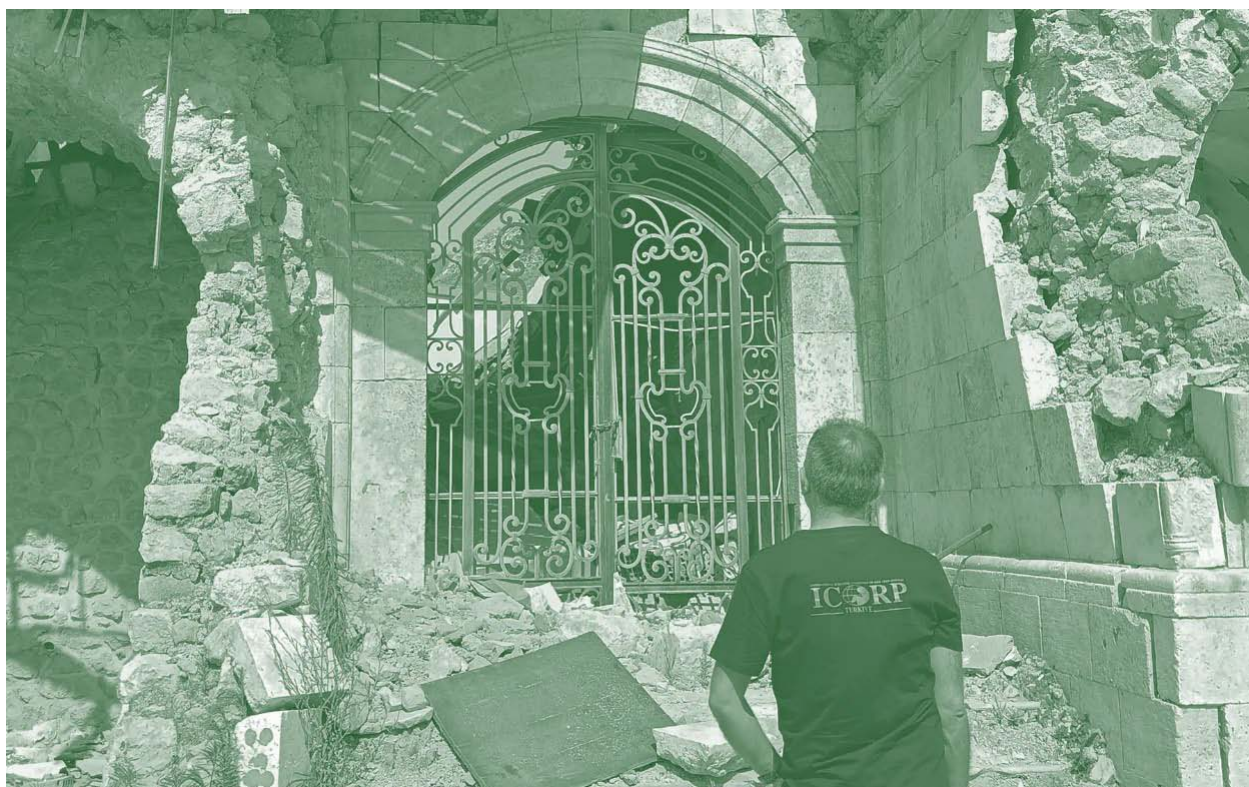
Niniejsze studium stanowi niejako kontynuację rozpoczętych na obszarze langwedockim dociekań nad źródłami urbanistyki europejskiej.

Skoncentrowanie uwagi na genezie przestrzeni zurbanizowanej wczesnego średniowiecza wynika z faktu, że jest to zakres analiz pomijanych przez historyków wobec braku źródeł pisanych, jak i wyników badań archeologicznych, które są możliwe w bardzo ograniczonym zakresie. W tej sytuacji okazuje się, że pomocne mogą stać się analizy stanowiące zasadniczy element warsztatu architekta urbanisty, czyli badania struktury przestrzennej oparte na dostępnych dokumentach natury planistycznej.

Pojawiająca się w tytule informacja, że książka przedstawia refleksje architekta ma szczególne znaczenie, gdyż określa stosowane metody badawcze.

Dolina Rodanu jest traktowana jako punkt odniesienia – jako reper, pozwalający w tak niezwykle złożonym organizmie, jakim jest Francja, wskazać obszar, którego najbardziej rozpoznawalnym elementem zarówno w przestrzeni, jak i formowaniu się państwa jest Rodan. Rzeka, która przez bez mała dziesięć stuleci stanowiła granicę między Francją a Cesarstwem Rzymskim. Uznano za niezbędne wykroczenie poza ten nawet niezbyt konkretnie wyznaczony obszar również poza granice dzisiejszej Francji zarówno w celach porównawczych, jak i w poszukiwaniu źródeł, a niekiedy przykładów oddziaływania zastosowanych tutaj sposobów zagospodarowania przestrzeni. Długo niedoceniana analiza morfologiczna może ułatwić i ukierunkować badania oparte na źródłach historycznych.

The 2024 ICOMOS Annual Report is available!

The 2024 Annual Report offers a powerful glimpse into a year filled with international collaboration and deep commitment to protecting our shared cultural heritage.

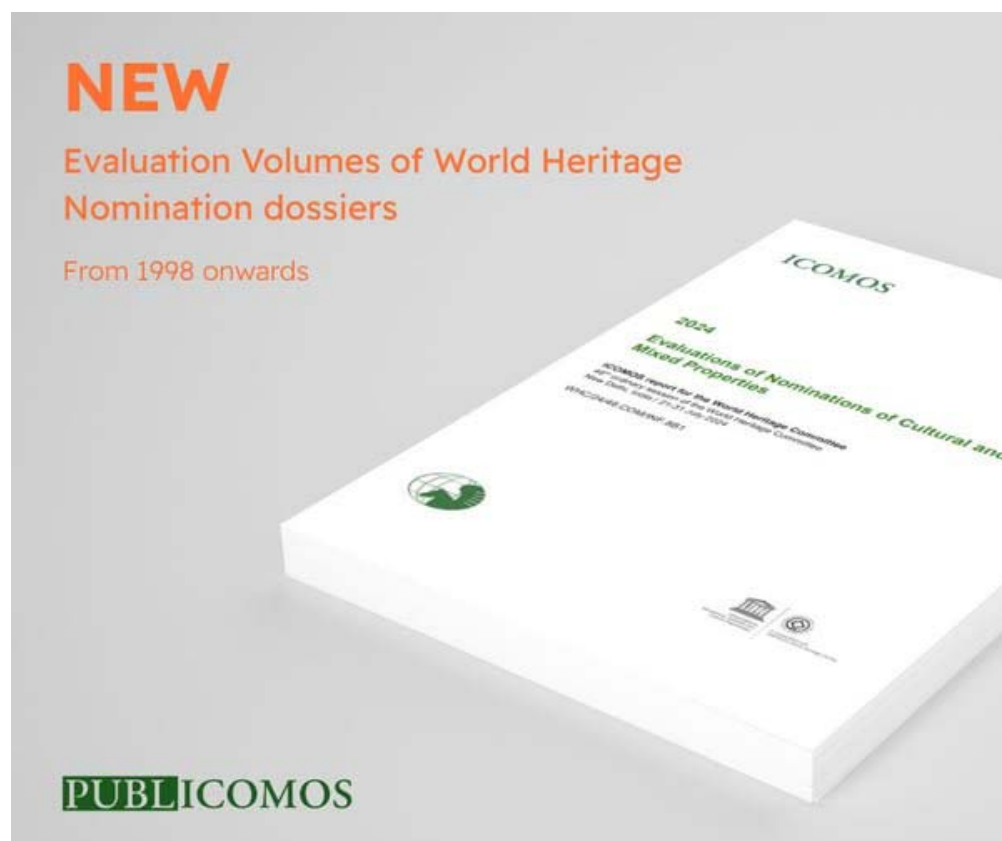
From marking the 60th anniversary of the Venice Charter to gathering global experts at the 2024 General Assembly, the report highlights how the ICOMOS community continues to grow and adapt in a rapidly changing world.

The report also shines a light on groundbreaking publications, new leadership across committees, and the growing influence of ICOMOS in both traditional and emerging fields of conservation.

Whether you are a member, partner, or heritage enthusiast, this report is a celebration of what we can achieve together – and a reminder of why our work matters.

Annual Report 2024 - English version:

<https://admin.icomos.org/wp-content/uploads/2025/07/ICOMOS-RA2024-EN-R3-ok-web-BR.pdf>

As an Advisory Body to the UNESCO World Heritage Committee, ICOMOS is responsible for the evaluation of cultural and mixed properties that are nominated by States Parties for inscription on the #WorldHeritage List.

We are thrilled to announce that the collection of ICOMOS Evaluation Volumes from 1998 to 2024 is now available on PUBLICOMOS!

Read the evaluation volumes: Collections > Evaluation volumes of World Heritage nomination dossiers:
<https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Pag&page=Col/Aff&title=Collections>

The World Heritage List: filling the gaps – an action plan for the future

MONUMENTS AND SITES
MONUMENTS ET SITES
MONUMENTOS Y SITIOS

XII

Enhancing representativity in the #worldheritage List / Proposals by ICOMOS and IUCN to update the 2004 Gaps' analyses

The aim of this side event on 9 July was to inform State Parties and the World Heritage community about the proposals prepared by ICOMOS and IUCN to update the Gap analyses of 2004, as well as present the objectives, components, timeline and resources needed to undertake the updated Gap analyses.

ICOMOS Evaluation Unit Director Gwenaëlle Bourdin introduced the event and moderated the discussion titled "Why would Gap Analyses be useful for your region and/or for your country?" while Toshiyuki Kono, ICOMOS Honorary President and Maya Ishizawa Escudero, ICOMOS World Heritage Adviser presented "Enriching the World Heritage List" on behalf of ICOMOS.

Read "The World Heritage List: filling the gaps – an action plan for the future":

https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Bur&base=technica&ref=41784&file=425.pdf&path=Monuments_and_Sites_12_Gaps.pdf

Przestrzeń pamięci. Zabytkowe cmentarze we współczesnych kontekstach

Publikacja podsumowuje konferencję zorganizowaną przez Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa), która odbyła się w kwietniu 2024 roku w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie. Publikacja gromadzi analizy i wnioski z dwudniowego spotkania, w którym udział wzięli eksperci i ekspertki zajmujący się ochroną i konserwacją cmentarzy – miejsc, w których historia, pamięć i tożsamość spotykają się w wyjątkowy sposób.

Zawiera 16 artykułów pogrupowanych w cztery bloki tematyczne:

- prawo i ochrona zabytkowych cmentarzy,
- miejsca (nie)pamięci,
- relacje między przyrodą a kulturą,
- technologia i estetyka konserwacji.

Autorzy analizują zarówno aspekty prawne i społeczne, jak i konkretne wyzwania praktyczne, z jakimi mierzą się osoby opiekujące się miejscami spoczynku. To publikacja dla konserwatorów, urzędników, badaczy i wszystkich zainteresowanych dziedzictwem kulturowym.

„Przestrzeń pamięci” pokazują, jak różnorodne i złożone są kwestie związane z opieką nad cmentarzami – nie tylko jako zabytkami, ale też jako ważnymi punktami odniesienia dla wspólnot i ich historii.

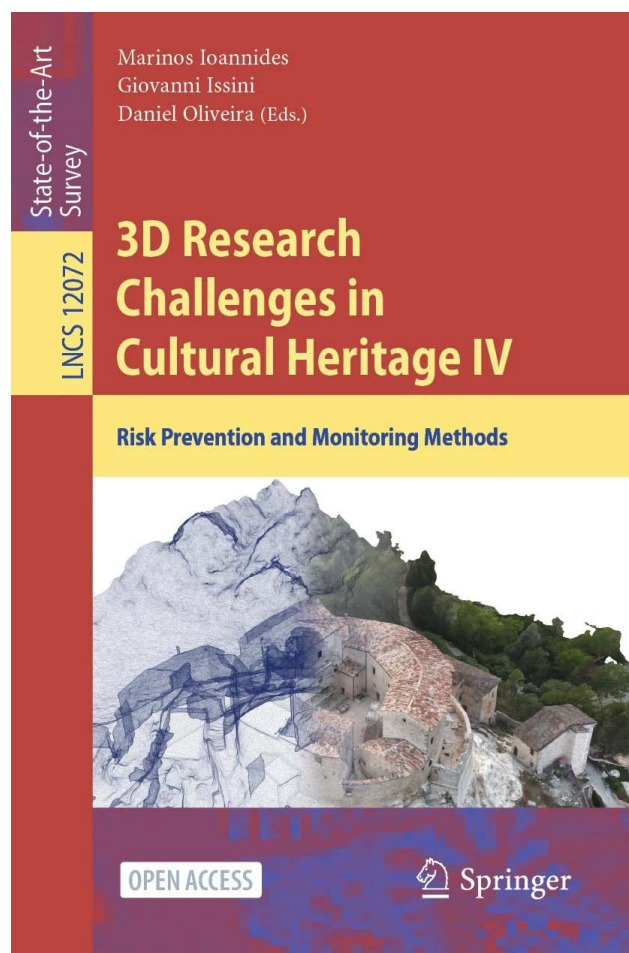
Więcej informacji na stronie:

<https://ksiegarnia.nid.pl/produkt/przestrzenie-pamieci/>

Publikacja do pobrania ze strony:

<https://ksiegarnia.nid.pl/wp-content/uploads/2025/07/Przestrzenie-pamieci.pdf>

3D Research Challenges in Cultural Heritage IV Risk Prevention and Monitoring Methods

This open access book presents a collection of papers focusing on a range of digital technologies and their use in the protection and restoration of cultural heritage. Digital tools - from 3D scanning and photogrammetry to Heritage Building Information Modeling (HBIM), Digital Twins, and Extended Reality (XR) - are transforming the way we understand and care for tangible heritage. These technologies are applied to both record the physical form and material conditions of a site and to permit simulations of deterioration, design interventions, and careful reconstruction.

A central theme of this volume is post-disaster restoration and how the scientific and technical aspects of restoration can be made accessible to a broader audience through innovative visualizations, interactive platforms and storytelling. Digital tools should not only serve experts but also allow the public to participate both on-site and remotely via the web. This book advocates a holistic approach to heritage management, combining cutting-edge technology with local knowledge, risk analysis with creative reuse, and positioning the act of restoration as a bridge connecting the past, present and future.

more information:

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-93753-8>

Biskupin - Mekka polskiej archeologii

W latach 1923-1924 odkrycia archeologiczne w Biskupinie obchodziły 90-lecie. Odsłonięcie osady biskupińskiej zyskało sławę przekraczającą granice 2.RP. Wraz z paleolitycznymi malowidłami w hiszpańskiej jaskini Altamira, słynnymi osadami nawodnymi we Francji i Szwajcarii (palafitami) czy bogactwami grobowca Tutankhamona w Egipcie sensacją stały się drewniane konstrukcje domów sprzed 2600 lat, dróg i palisady biskupińskiej osady z epoki żelaza i symbolami odkryć nieznanych dotąd śladów cywilizacji. Po II wojnie światowej Biskupin był punktem odrodzenia rozwoju polskiej archeologii w wielu jej postaciach: poligonem nowoczesnych metod, wykorzystywania techniki (pionierskie fotografie z balonu) i współpracy dyscyplin przyrodniczych oraz eksperymentów rekonstrukcji dawnych technologii wytwórczych. Co roku studenci archeologii ze wszystkich uniwersytetów odbywali w Biskupinie praktyki wykopaliskowe. Program badań milenialnych nad początkami państwa polskiego realizowali w latach 50-60. współpracownicy profesora Józefa Kostrzewskiego, kierującego wykopaliskami w Biskupinie w latach 30., następnie ich uczniowie i kolejne generacje badaczy przez nich kształconych. Znalazł się Biskupin (obok kopalni neolitycznej w Krzemionkach) wśród pierwszych Pomników Historii powołanych przez prezydenta Lecha Wałęsę. Stworzony po wojnie w Biskupinie rezerwat archeologiczny cieszy się do dzisiaj niesłabnącym powodzeniem tysięcy zwiedzających. W wakacje Muzeum Archeologiczne w Biskupinie organizuje festiwale i prezentuje najnowsze odkrycia w Polsce, które są równie niezwykle i sensacyjne jak biskupińskie przed lat. 25 czerwca w Muzeum Archeologicznym w Biskupinie otwarto trzy ważne wystawy: Truso. Legenda Bałtyku; Grodzisko w Chotyńcu. Zachodnia brama Scytii; oraz Badania archeologiczne w województwie Kujawsko-Pomorskim w sezonach 2023-2024. Wielkie odkrycia ostatnich lat Truso to legendarne miasto wymienione w źródle pisanym z IX w. w okolicach Elbląga. Poszukiwane bezskutecznie od 200 lat, zamieszkane była przez osadni-

ków skandynawskich(wikingów) i miejscowych Prusów. Osada odpowiadająca opisowi Truso została zlokalizowana dopiero w latach 80.ych przez archeologów, pracowników Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu. Dla historyków wczesnego średniowiecza nad Bałtykiem było to jak odkrycie... legendarnej Troi! Scytowie, lud nomadów ze stepów wschodnich, uwieczniony przez Herodota opisującego wojny, które toczył z nimi władca Persji, uznawani byli przez wielu badaczy za sprawców upadku grodu biskupińskiego. Słynne są liczne znaleziska scytyjskich zabytków w kurhanach na terenie Ukrainy. Broń, niekiedy bogate ozdoby Scytów, znane były z pojedynczych znalezisk na ziemiach polskich. Jednak na ślady ich trwałego pobytu natrafiono dopiero kilka lat temu w trakcie wykopalisk na grodzisku w Chotyńcu, przeprowadzonych przez archeologów z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Są unikatowe, z elementami śladów obrzędów kultowych- rewelacja!

Kujawy, także Pałuki, na których leży Biskupin, to kraina niezwykle atrakcyjna dla osadnictwa od neolitu. Szczególnie obfitująca w stanowiska archeologiczne z okresu rzymskiego, co związane jest z przebiegającym tu szlakiem bursztynowym. Ziemia ta była też ważną częścią kształtującego się we wczesnym średniowieczu państwa Piastów. Co roku więc prace archeologiczne przynoszą niezwykle interesujące odkrycia Trzecia z wystaw biskupińskich prezentuje je ukazując różnorodność dziedzictwa kulturowego, którego jesteśmy gospodarzami i o którym – się naocznie dzięki wakacyjnej peregrynacji do Mekki archeologii.

Biskupin na Listę UNESCO?

Kopalnie krzemionkowe od kilku lat znajdują się na Światowej Liście Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO. Czy nie powinien znaleźć się tam także Biskupin? Powinien, problem w tym, że przyjęta przez badaczy, zaraz po odkryciu, interpretacja, iż mamy do czynienia ze śladami Prasłowian, mimo wątpliwości niektórych archeologów zarówno polskich jak i zagranicznych, została i upowszechniona w szkolnych podręcznikach i utrwalona w świadomości społecznej.

Od lat 80.tych XX w. „słowiańskość” została powszechnie zakwestionowana. We wniosku o wpisanie na Listę UNESCO należy jednak nazwać twórców osady biskupińskiej choćby hipotetycznie i wskazać na unikatowość ich kultury. Budowniczości osady biskupińskiej w nomenklaturze naukowej reprezentują tzw. kulturę łużycką, uznawaną za bliską (pokrewną) tzw. kulturom pól popielnicowych i halsztackiej, znanych na znacznych terenach Europy środkowej i zachodniej i będących fundamentem późniejszych kultur Celtów i Illirów. Wczesne ślady Słowian natrafiono w Biskupinie, ale dopiero... z VI w., a więc tysiąc lat późniejsze; reprezentowali całkiem odmienny format kulturowy. Tymczasem unikatowa jest nie tylko osada biskupińska, ale rozpoznane na Pałukach liczne podobne osady, z tego czasu, które tak jak w Biskupinie tworzyły zwartą zabudowę drewnianą rozplanowaną wzdłuż drewnianych ulic przypominające poniekąd „pramiasta”. Ich twórcy (Wenetowie?) mogli emigrować na południe. Niestety żaden z polskich archeologów nie pokusił się na opublikowanie monografii tego unikatowego fenomenu jakim była kultura „drewnianych osad” budowanych w czasie, gdy powstawał Rzym, tylko że 2 tys. Km na północ od rzymskich korzeni śródziemnomorskiej cywilizacji.

Ten projekt czeka na realizację, a Biskupin na Listę UNESCO.

Marek Konopka

Znamy wyniki konkursu „Zabytek Zadbany 2025”

W dniach 1–2 lipca 2025 roku odbyło się posiedzenie jury konkursu „Zabytek Zadbany”, prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków. Spośród 67 zgłoszonych obiektów wyróżniono 22 zabytki. Warto podkreślić, że w tym roku konkurs obchodzi swoje 50-lecie, co dodatkowo czyni to wydarzenie wyjątkowym.

„Zabytek Zadbany” to ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków, którego procedurę organizacyjną prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa. Jego głównym celem jest promocja i upowszechnianie najlepszych prac konserwatorskich, budowlanych, rewitalizacyjnych i adaptacyjnych zrealizowanych zgodnie z najważniejszymi standardami badawczymi oraz wykonawczymi. Konkurs rozstrzygany jest corocznie od 50 lat. O miano laureatów oraz wyróżnionych ubiegać się mogą właściciele i zarządcy zabytkowych nieruchomości, którzy wzorowo oraz konsekwentnie prowadzą działania – badawcze, rewitalizacyjne, konserwatorskie i budowlane.

Jury obradowało w składzie:

1. prof. dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka (przewodnicząca jury)
2. prof. dr hab. inż. Jerzy Jasieńko (zastępca przewodniczącego)
3. dr Małgorzata Gwiazdowska
4. Marlena Happach (dyrektorka Narodowego Instytutu Dziedzictwa)
5. dr hab. Miron Urbaniak

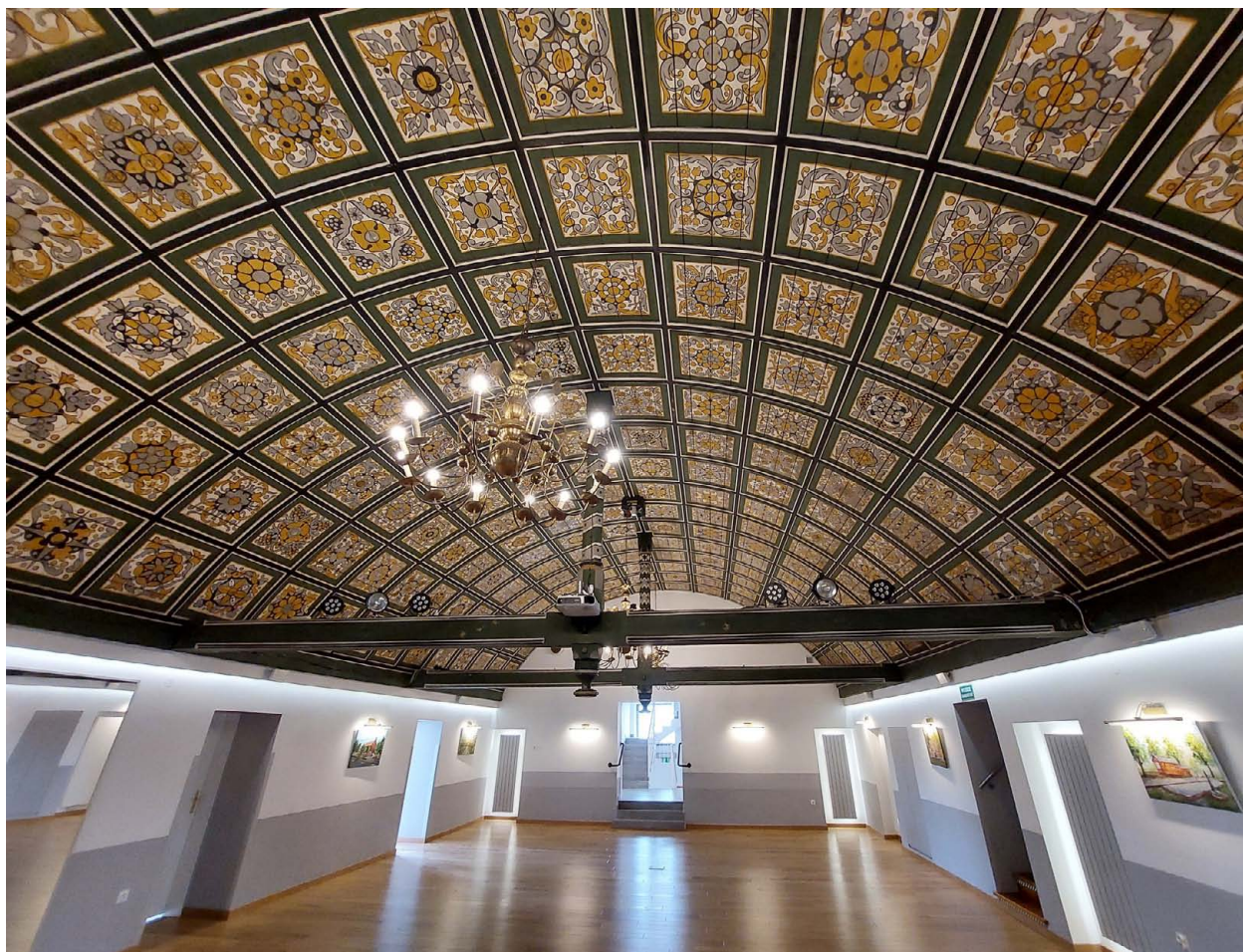
Do oceny jury przedstawiono 67 zgłoszeń formalnych w następujących kategoriach:

- Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem (7 zgłoszeń)
- Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu (15 zgłoszeń)
- Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (9 zgłoszeń)
- Adaptacja obiektów zabytkowych (25 zgłoszeń)
- Architektura i budownictwo drewniane (6 zgłoszeń)
- Zabytki techniki (2 zgłoszenia)
- Zabytek dostępny (3 zgłoszenia)

Więcej informacji oraz lista wyróżnionych zabytków dostępne na stronie:

<https://nid.pl/2025/07/22/znamy-wyniki-konkursu-zabytek-zadbany-2025/>

Polichromia ornamentalna stropu dawnego kościoła ewangelickiego w rejestrze zabytków Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wpisał do rejestru zabytków ruchomych województwa wielkopolskiego polichromię ornamentalną stropu oraz drzwi wewnętrzne dawnego kościoła ewangelickiego, obecnie budynku Centrum Kultury w Wielichowie (pow. grodziski) Postępowanie w sprawie wpisu zostało wszczęte na wniosek właściciela zabytku, czyli Gminy Wielichowo. (...) Dekoracja ta powstała w latach 1912-1913 r. i jest niewątpliwie bardzo cennym przykładem wystroju świątyń protestanckich, często obecnie już niezachowanym. Ponadto, do rejestru zabytków wpisano dawne drzwi wejściowe do kościoła, zamknięte półkoliście, datowane na 1912 r., które również są świadectwem minionej epoki w dziejach kościoła ewangelickiego w Wielichowie. We wnętrzu, na piętrze Centrum Kultury, zachowały się również dwie płyciny elewacji południowej z geometrycznym ornamentem z klinkierowej cegły.

Więcej informacji oraz zdjęcia ze zbiorów Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na stronie:

<https://www.facebook.com/share/p/1FFiJjEts4/?mibextid=wwXlfr>

Prace konserwatorskie przy renesansowych nagrobkach w kościele parafialnym w Uchaniach Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Delegatura Zamość.

W kościele pod wezw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Uchaniach trwają prace konserwatorskie i restauratorskie przy :

- XVI-wiecznym nagrobku Arnulfa Uchańskiego – Wojewody Płockiego (zm. 1590 r.) oraz jego syna Stanisława Uchańskiego (zm. w 1593 r.) - Kasztelana Rawskiego,
- wykonanym na początku wieku XVII nagrobku - Pawła Uchańskiego Wojewody Bełskiego i jego żony Anny z Herburtów.

Oba nagrobki powstały prawdopodobnie w warsztacie Santi Guccio.

(...) Oba nagrobki są piętrowe, wykonane z wapienia pińczowskiego. W [większym] nagrobku Pawła i Anny Uchańskich, postacie zostały wyrzeźbione w alabastrze. Nagrobek posiada również wstawki w czarnego marmuru. Podobnie jak Nagrobek Arnulfa i Stanisława Uchańskich, miejscami jest polichromowany. W bliżej niekreślonym czasie, fragmenty prawej strony nagrobka zostały zdemontowane, prawdopodobnie ze względu na potrzebę umieszczenia w bliskim sąsiedztwie ołtarza.

Stan zachowania nagrobków kwalifikował się do podjęcia prac konserwatorskich. Nagrobki są przede wszystkim pokryte warstwą trudno usuwalnego kurzu i brudu sprawiającymi wrażenie „okopcenia”. Ostatnie prace konserwatorskie miały miejsce w latach 70. XX wieku i wykonywały je Pracownie Konserwacji Zabytków. Wykonano wtedy liczne rekonstrukcje form oraz dużą ilość kitów, usunięto również wtórne nawarstwienia malarskie wykonane farbą olejną. Głównym celem obecnie prowadzonych prac - jest przywrócenie pierwotnego wyglądu estetycznego powierzchni nagrobków. W tym celu, tak jak w roku poprzednim, dobrano metodę oczyszczania za pomocą ablacji laserowej.

Więcej informacji oraz zdjęcia ze zbiorów Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na stronie: <https://www.facebook.com/share/p/1E6VMjMcaG/?mibextid=wwXlfr>

Muzeum na Majdanku pomnik męczeństwa narodu polskiego i innych narodów Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków

78 lat temu - 2 lipca 1947 roku – Sejm Ustawodawczy postanowił, że teren byłego niemieckiego obozu na Majdanku (obok obozów Stutthof i Łambinowice) został uznany za pomnik męczeństwa narodu polskiego i innych narodów.

Przy tej okazji kilka słów, poświęconych temu miejscu.

Państwowe Muzeum na Majdanku utworzone w 1944 roku - jest najstarszą na świecie instytucją upamiętniającą ofiary II wojny światowej.

Potoczne określenie "Majdanek" pochodzi od nazwy dawnego przedmieścia Lublina – Majdan Tatarski. (...) Na terenie zajmowanym przez muzeum - zachowały się budynki najbardziej powiązane z tragicznymi wydarzeniami czasu funkcjonowania obozu tj. komory gazowe i piece krematoryjne oraz część baraków.

Ważną częścią muzeum jest także Kolumna Trzech Orłów, powstała 8 maja 1943 roku, na tzw. trzecim polu, gdzie więziono mężczyzn różnej narodowości.

Nad całością terenu muzeum dominuje pomnik upamiętniający ofiary pomordowane na Majdanku, dzieło rzeźbiarza Wiktora Tołkina, składający się z symbolicznej bramy, nawiązującej do „Bramy Piekieł” oraz Mauzoleum, w którym złożone są prochy pomordowanych tu więźniów, połączone drogą Hołdu i Pamięci.

Więcej informacji oraz zdjęcia ze zbiorów Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na stronie:

<https://www.facebook.com/share/p/1L6Pyb3987/?mibextid=wwXlfr>

Ikona warszawskiego brutalizmu w rejestrze zabytków Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Decyzją Marcina Dawidowicza Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do rejestru został wpisany budynek dawnego Centralnego Domu Handlowego Dom Książki „Universus”, położony przy ul. Belwederskiej 20/22 w Warszawie.

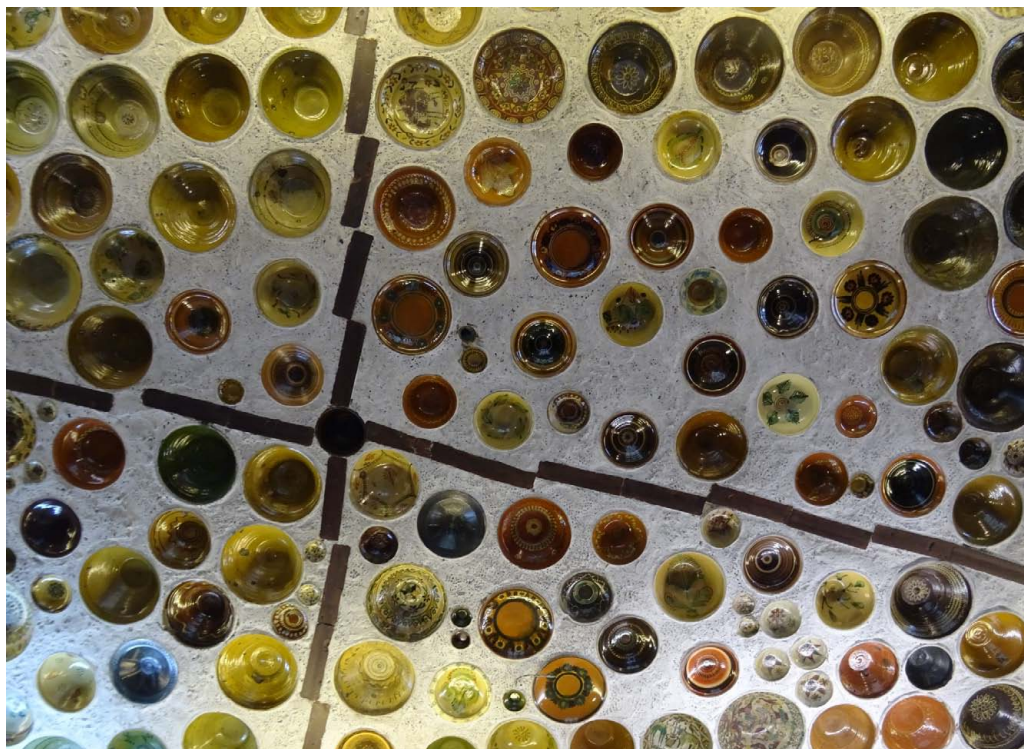
Budynek został wzniesiony w latach 1975-1980 wg projektu Leszka Sołnowicza (gł. proj.) we współpracy z architektami Ryszardem Lisiewiczem i Arkadiuszem Sitarskim (bryła budynku) oraz artystą plastykiem Włodzimierzem Karczmarzykiem (wnętrze) i inżynierami Wiktorem Humięckim, Zbigniewem Lupą i Janem Laskowskim.

Więcej informacji oraz zdjęcia ze zbiorów Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na stronie:

<https://www.facebook.com/share/p/1FJ3Vd28QX/?mibextid=wwXlfr>

Zespół mebli oraz elementów wyposażenia i wystroju wnętrza Willi Bohdana Pniewskiego trafił do rejestru zabytków.

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Decyzją Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do rejestru zabytków ruchomych został wpisany zespół mebli oraz elementów wyposażenia i wystroju architektoniczno-plastycznego wnętrza Willi Bohdana Pniewskiego (d. Pałacu letniego ogrodu „Na górze”, ob. siedziby Polskiej Akademii Nauk Muzeum Ziemi w Warszawie), zlokalizowanej w Warszawie przy Al. Na Skarpie 27, obejmujący obiekty (13 pozycji) z lat 30. XX w. oraz z lat 1945-65.

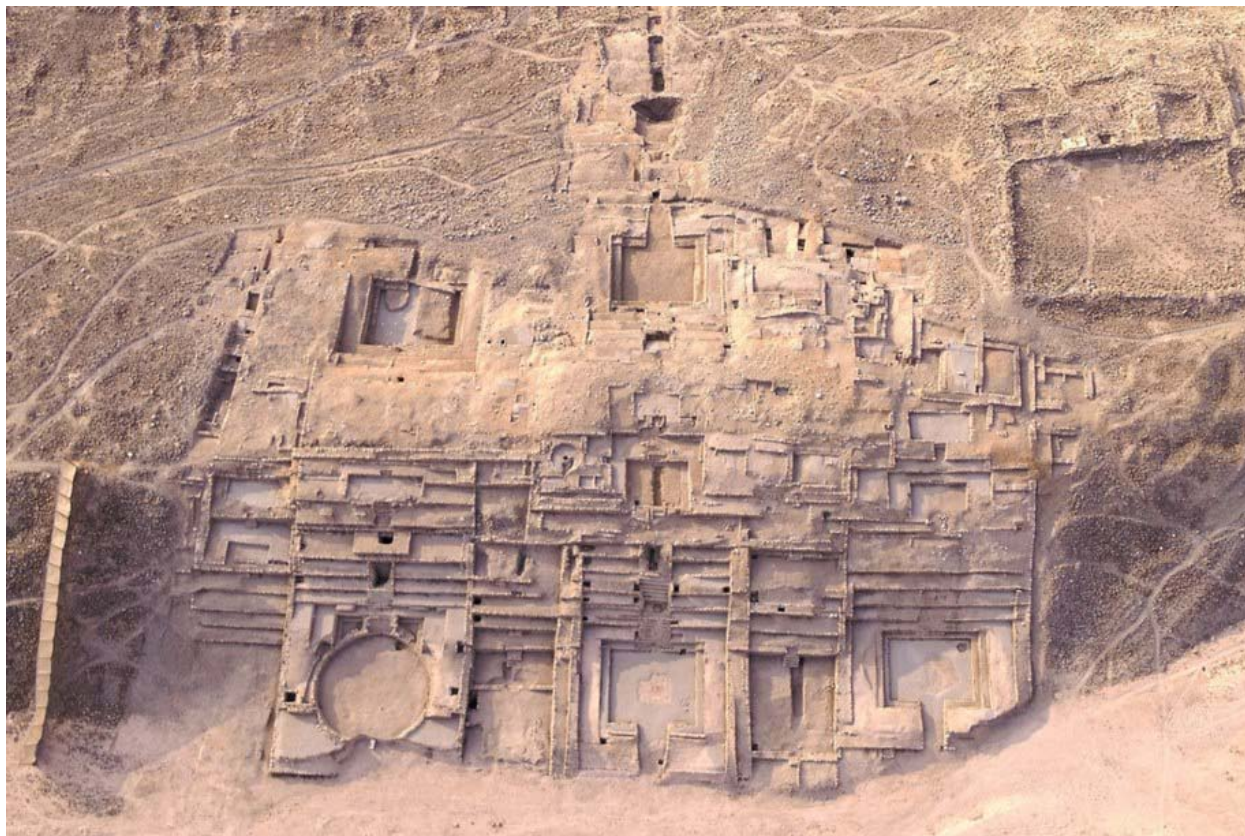
Pierwszy budynek w miejscu obecnej willi został wybudowany w XVIII w. według projektu architekta Szymona Bogumiła Zuga, z przeznaczeniem na Pałac Letni, który stanowił część zabudowy ogrodu romantycznego „Na Górze”. W latach 30. XX w. pawilon kupił architekt Bohdan Pniewski z zamiarem adaptacji na dom własny oraz pracownię. Zachowując elementy oryginalnej budowli rozbudował ją w stylu funkcjonalizmu.

Wyposażenie i wystrój wnętrz willi Bohdana Pniewskiego cechuje indywidualny wyraz artystyczny i unikatowy charakter. Elementy wystroju i wyposażenia są przykładem wprowadzania nowatorskich rozwiązań kompozycyjnych, stylistycznych i materiałowych, czerpiących z tradycji historycznych, ludowych oraz aktualnych europejskich trendów architektonicznych. Architekt wykorzystał w swoim projekcie elementy historyczne (kropielnica, dekoracyjne neogotyckie panele – segmenty balustrady w przyziemiu) oraz zaczerpnięte i inspirowane naturą (pień drzewa, opracowanie stolarki), które zostały zestawione z polerowanym i rustykowanym kamieniem. Uzyskany efekt stanowi modelowy przykład architektury modernistycznej lat 30. XX w. utrzymanej w nurcie narodowym, wyrażającej się m.in. w zastosowaniu materiałów z rodzimych złóż czy ceramiki reprezentującej popularną w tamtym czasie twórczość huculską.

Więcej informacji oraz zdjęcia ze zbiorów Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na stronie:

<https://www.facebook.com/share/p/12M57oUFiKm/?mibextid=wwXlfr>

Sensacja w Peru. Archeolodzy znaleźli zaginione miasto sprzed 3500 lat

Po ośmiu latach intensywnych badań archeologicznych peruwiańscy naukowcy dokonali przełomowego odkrycia. W górzystym regionie prowincji Huaura, na północ od Limy, natrafiono na pozostałości imponującego miasta Penico, którego początki sięgają aż 1800 roku p.n.e. Odkrycie to zostało oficjalnie potwierdzone przez Ministerstwo Kultury Peru.

(...) Prace wykopaliskowe i konserwacyjne na terenie Penico trwały aż osiem lat. Zespół archeologów, pod kierownictwem Ruth Shady, metodycznie odsłaniał kolejne warstwy historii, natrafiając na liczne artefakty i pozostałości budowli. Jak podkreślają specjaliści, miasto zostało zbudowane przez społeczność, która realizowała wyłącznie własne idee i rozwiązania architektoniczne, nie mając dostępu do doświadczeń innych cywilizacji.

W trakcie badań odkryto fragmenty aż 18 budowli, które naukowcy zidentyfikowali jako siedziby ówczesnych instytucji publicznych oraz domy mieszkalne. To świadczy o wysokim stopniu organizacji społecznej i rozwiniętej strukturze administracyjnej mieszkańców Penico.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.rmf24.pl/nauka/news-sensacja-w-peru-archeolodzy-znalezli-zaginione-miasto-sprzed,nId,7997901>

W październiku 2025 roku na Wydziale Archeologii UW rozpoczynają się jednoroczne, podyplomowe studia „Archeologia wojny”. Będą one pierwszym w Polsce interdyscyplinarnym kierunkiem edukacji, kształcącym nie tylko w zakresie bronioznawstwa, lecz również obejmującym zagadnienia sztuki fortyfikacyjnej, taktyki i sposobów prowadzenia walki oraz archeologii terroru i przemocy z uwzględnieniem osiągnięć antropologii. Realizację tych ambitnych założeń zapewni grono najlepszych znawców wybranej tematyki z wielu ośrodków w całej Polsce. Studia podyplomowe „Archeologia wojny” prowadzone będą przez Wydział Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego we współpracy z innymi uczelniami akademickimi oraz muzeami w tym z Muzeum Wojska Polskiego.

Rozpoczęcie rejestracji w systemie Internetowej Rekrutacji Kandydatów (IRK) **19.08.2025**

Kontakt: archeologiawojny@uw.edu.pl

Studia podyplomowe „Archeologia wojny” obejmują 150 godzin zajęć dydaktycznych i praktycznych, w tym wykładów, ćwiczeń oraz warsztatów.

Studia trwają dwa semestry, a warunkiem ich ukończenia jest uzyskanie:

- wszystkich efektów kształcenia określonych w programie studiów podyplomowych,
- wszystkich punktów ECTS wymaganych do ukończenia studiów podyplomowych,
- pozytywnego wyniku egzaminu dyplomowego.

Absolwenci otrzymają dyplom ukończenia studiów podyplomowych z wykazem zaliczonych przedmiotów oraz oceną końcową.

Zajęcia będą prowadzone w systemie zjazdów weekendowych.

Większość zajęć teoretycznych odbędzie się w siedzibie Wydziału Archeologii UW, przy ul. Krakowskie Przedmieście 26/28 w Warszawie.

Kandydaci powinni wykazać się posiadaniem dyplomu licencjata, inżyniera (lub równoważnego), lub magistra (każdy rodzaj studiów).

Więcej informacji na stronie:

https://www.archeologia.uw.edu.pl/archeologia_wojny/

Palmiarnia w londyńskim Kew zostanie zamknięta na 5 lat w celu renowacji i zerowej emisji netto

Słynna Palmiarnia w Królewskich Ogrodach Botanicznych Kew w Londynie zostanie zamknięta od 2027 roku na pięć lat w związku z rozpoczęciem gruntownego projektu renowacji o wartości 60 milionów funtów. Ostatnia modernizacja tej ogromnej szklarni miała miejsce w latach 80. XX wieku. Plany renowacji tej atrakcji obejmą przeniesienie 1 300 roślin, wymianę 16 000 tafli szkła i oczyszczenie setek ton żelaza.

Goście i wilgotne warunki panujące wewnątrz szklarni odbiły się negatywnie na budynku, w szczególności na żelaznej konstrukcji, która jest narażona na korozję.

Zwiedzający już teraz mogą obserwować specjalistyczne prace związane z przesadzaniem i odkładami powietrznymi roślin, które mają zapewnić przetrwanie około 1 300 gatunkom. Aby chronić rośliny podczas remontu, zbudowano dwie nowe szklarnie: jedną do rozmnażania nowych roślin, i drugą w pobliżu Palmiarni, która tymczasowo pomieści najstarsze i najrzadsze okazy.

Reuben Briggs, kierownik ds. projektów inwestycyjnych w Królewskich Ogrodach Botanicznych, wyjaśnia, że niektóre rośliny nie przetrwają przeprowadzki i dlatego będą musiały zostać rozmnożone.

Projekt koncentruje się na trzech kluczowych obszarach – konserwacji budynku, naprawie konstrukcji oraz uczynieniu z Palmiarni pierwszej w swoim rodzaju szklarni o zerowej emisji netto. „To naprawdę duży budynek, ma ponad 100 metrów długości i 20 metrów wysokości. Aby utrzymać temperaturę 20 stopni przez cały rok, musi być ogrzewany trzema ogromnymi kotłami gazowymi, co zużywa ogromne ilości energii” - tłumaczy Briggs.

Szeroko zakrojone testy budynku zidentyfikowały obszary ucieczki ciepła i opracowano już rozwiązania mające na celu poprawę izolacji oraz retencji ciepła. Planowana jest również wymiana kotłów gazowych na wydajne elektryczne pompy ciepła zasilane energią odnawialną.

Oczekuje się, że te środki zmniejszą zużycie energii w budynku o ponad 60%.

Więcej informacji na stronach:

https://londynek.net/wiadomosci/Palmiarnia%20w%20londyńskim%20Kew%20zostanie%20zamknięta%20na%205%20lat%20w%20celu%20renowacji%20i%20zerowej%20emisji%20netto%2Cwiadomosci-%2Cnews,/wiadomosci/article?jdnews_id=107086

oraz:

<https://www.dezeen.com/2025/07/17/kew-gardens-palm-house-waterlily-house-net-zero/>

oraz:

<https://www.bbc.com/news/articles/cpqw08rxxklo>

Most ocalony przed Tomem Cruisem do remontu

Samorządowcy chcą przywrócić ruch na nieczynnej linii kolejowej PKP prowadzącej nie tylko przez Lwówek Śląski, ale też przez legendarny już most Pilchowicki, którego nie zdołał wysadzić Tom Cruise, gdy kręcił film Mission Impossible.

Władze województwa dolnośląskiego chcą, by Legnica była na nowo połączona z Jelenią Górą bezpośrednią linią kolejową przez Lwówek Śląski. Już za parę lat pojadą tam pociągi Kolei Dolnośląskich.

Więcej informacji:

<https://gazetawroclawska.pl/wykluczony-komunikacyjnie-i-wyludniajacy-sie-lwowek-slaski-i-okolice-wroca-na-mapy-drogowa-i-kolejowa-beda-inwestycje-za-400-mln-zl/ar/c1p2-27794461>

oraz:

<https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,32126726,slynnymost-ocalony-przed-tomem-cruisem-do-remontu-do-lwowka.html>

Zachęcamy do odwiedzania naszych profili:

Facebook: gdzie publikujemy istotne informacje zarówno krajowe jak i międzynarodowe, związane bezpośrednio z ochroną zabytków. Na profilu zamieszczamy również informacje dotyczące naszej działalności.

Na platformie YouTube: zamieszczamy filmy m.in. z naszych dorocznych konferencji: majowej i grudniowej, a także z cyklu „Otwarte Wykłady PKN ICOMOS” w formule online.

Facebook:

Polski Komitet Narodowy ICOMOS

<https://www.facebook.com/pknicomos>

YouTube:

PKN ICOMOS

<https://www.youtube.com/@pknicomos2024/featured>

Instagram:

icomos_poland

https://www.instagram.com/icomos_poland/

ICOMOS POLSKA